

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Programma Maritiem Erfgoed Nederland

Programma Maritiem Erfgoed Nederland

Van scheepswrakken tot havens en bruggen, en van verdronken prehistorische landschappen tot middeleeuwse nederzettingen: maritiem-archeologisch erfgoed is al het erfgoed dat een relatie heeft met water, of dit zich nu onder de waterspiegel of op het droge bevindt. De vondsten zijn vaak goed bewaard in de waterbodem, maar tegelijk kwetsbaar. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed zet zich in voor de instandhouding van en het onderzoek naar het meest waardevolle maritiem-archeologische erfgoed. Ons doel hierbij is om dit erfgoed te beschermen en te behouden. Wij werken hierbij samen met andere overheden, de archeologische markt en vrijwilligers in de archeologie. Op die manier kunnen de verhalen over het maritieme verleden van Nederland verteld blijven worden en voortleven.

Het programma Maritiem Erfgoed Nederland

Het Rijk heeft als eigenaar en beheerder van veel grote wateren en als initiator van belangrijke projecten voor de rivieren en op zee een belangrijke rol in de zorg voor het bodemarchief.

Vanuit het rijksbeleid Erfgoed Telt is opdracht gegeven voor het programma Maritiem Erfgoed Nederland.

Tussen 2019 - 2021 zet de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed zich extra in op het gebied van kennis, onderzoek en samenwerking.

Extra aandacht hebben we ook voor capaciteitsopbouw in de sector en de inzet van vrijwilligers. Daarnaast gaan we aan de slag met een beleidsagenda voor de Noordzee. Sleutelbegrippen hierbij zijn *instandhouding van ons erfgoed*, *de leefomgeving* en *de verbindende kracht van erfgoed*.

Ons maritiem-archeologisch erfgoed in de waterbodem verdient speciale aandacht vanwege de kwetsbaarheid. Met de volgende aandachtspunten zet de RCE zich in voor een betere monumentenzorg van dit bijzondere erfgoed.

Instandhouding Maritiem Erfgoed

De RCE zet zich in voor het in stand houden van waardevol en kwetsbaar erfgoed. De komende periode zullen wij het maritieme erfgoed, een waardering van de geselecteerde vindplaatsen en de eventuele bedreigingen in kaart brengen. Dit overzicht zal ons helpen om een goed onderbouwde afweging te maken welk erfgoed het meest waardevol is en welke maatregelen we moeten nemen om het te behouden.

Kennisdeling Maritiem Erfgoed

Om een volledig verhaal te kunnen vertellen is het belangrijk om inzicht te krijgen in het maritieme erfgoed en dit vervolgens op een makkelijke, toegankelijke manier te delen met de belanghebbende partijen. Om dit te bereiken werken we aan kennisopbouw over gebieden en ontsluiten we bronnen over ons maritieme erfgoed.

Goed om te weten

- Objecten in de waterbodem zijn vaak extreem goed bewaard.
- Door een gebrek aan zuurstof kunnen zelfs voorwerpen gemaakt van kwetsbare materialen als hout, ijzer, textiel en dierenhuiden onder water behouden blijven. Door veranderende omstandigheden echter, kunnen deze materialen snel vergaan.

Beleidsagenda Noordzee

In de komende jaren vinden op de Noordzee veel ontwikkelingen plaats voor de energieopgave en de delfstoffenwinning. Voor het structureel op de kaart zetten van de maritiem-archeologische monumentenzorg is een beleidsagenda voor de Noordzee belangrijk. De kennis van bodem, onderzoeksmethoden en toekomstige ontwikkelingen geven ons houvast en richting.

Archeologische Monumentenzorg Waterbodems

Om gemeenten te ondersteunen in hun archeologische monumentenzorg voor de waterbodem gaat de RCE bijeenkomsten organiseren om de problematiek helder te krijgen en samen handvatten te ontwikkelen. Dit heeft als doel een hogere kwaliteit en betere verankering van de maritieme erfgoedzorg in het gemeentelijk beleid.

Vrijwilligers

De maritieme archeologie kent een grote groep enthousiaste en ondernemende vrijwilligers. Door deze vrijwilligers een volwaardige positie te geven, kunnen wij elkaar versterken bij het monitoren en beheren van het erfgoed. De RCE doet dit onder andere door educatie aan te bieden. Ook ondersteunen wij vrijwilligersorganisaties bij het voldoen aan aanvragen voor ontheffing op de certificeringsplicht zoals zal worden vastgelegd in een algemene maatregel van bestuur bij de Erfgoedwet.

Capaciteitsopbouw

Om archeologie toekomst te geven, is het belangrijk dat er goed opgeleide archeologen en erfgoedzorgers met maritieme kennis op de arbeidsmarkt komen. De RCE biedt in meerdere opleidingen ondersteuning en ervaring in veldonderzoek. Met het opzetten van een platform wordt de kennis bovendien beter onderling gedeeld en de communicatie verbeterd.

Methoden en Technieken

Archeologie gaat mee met de ontwikkelingen. Om innovatie versneld door te kunnen voeren, verkennen wij nieuwe methoden en technieken en maken ze toepasbaar voor archeologisch onderzoek. Het eerste uitgezette methodische onderzoek betreft de mogelijkheid om magnetische lineaties in te zetten voor landschapsreconstructies in het IJsselmeer.

Goed om te weten

- Jaarlijks organiseert de
- Rijksdienst voor het
- Cultureel Erfgoed met de
- vrijwilligersorganisaties
- LWAOW en STIMON een
- bijeenkomst over archeologie
- onder water. Tijdens dit
- symposium is er aandacht
- voor verandering in wet-
- en regelgeving. We delen
- ervaringen en resultaten van
- onderzoek en waar mogelijk
- stemmen we ontwikkelingen
- op elkaar af.

Zeewolde - Scheepswrak Horsterwold

De extra dimensie van de praktijk

Jaarlijks biedt de RCE de kans aan studenten en vrijwilligers in de archeologie om kennis te maken met de methoden van een scheepsopgraving. Veel disciplines van de maritieme archeologie komen aan bod. Voor studenten is deze praktijkervaring een waardevolle aanvulling op hun theoretische kennis. Ons helpt het om de verhalen van de schepen, hun lading en hun schippers te vertellen.

Verdieping van kennis over verdrinken landschappen

Hoe kunnen wij op een creatieve manier meer kennis verzamelen en verspreiden over bodem, onderzoeksmethoden en ontwikkelingen van de Noordzee? Dit komt aan bod in het syntheserapport "North Sea Prehistory Research and Management Framework". Tien jaar onderzoek leert ons dat samenwerking met andere partijen kan leiden tot verrassende manieren om meer te weten te komen over de verdrinken prehistorische landschappen van het Noordzeegebied. Wij nodigen betrokkenen bij de Noordzee uit om met ons mee te denken.

Windturbines en visserij op zee

Goed om te weten

De komende jaren houden wij u via publicaties, onze website en leidraden op de hoogte van nieuwe en bestaande inzichten die van belang zijn voor het behoud van maritiem-archeologische monumenten.

Bijzondere lading van het koperplatenwrak

Bijzonder scheepswrak geeft geheimen prijs

In de Noordzee boven Terschelling zijn begin 2019 restanten gevonden van een scheepswrak met een bijzondere lading van koperplaten. Door jaarringenonderzoek van het scheepshout en datering van de koperplaten hebben wij kunnen vaststellen dat het schip rond 1540 is gebouwd. Uit nader onderzoek naar het schip bleek dat het hout slechts beperkt behouden is gebleven. De koperplatenlading was wel grotendeels aanwezig. Vanwege de kwetsbaarheid van het wrak en de grote culturele en archeologische waarde van de lading is het wrak opgegraven.

Colofon:

Uitgave van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed [2019]
Foto's: RCE, Barbara Speleers, Jos Stöver, Freek Busschers, Frans Lemmens

Vragen?

Neem contact op met de Infodesk: info@cultureelerfgoed.nl of bel (033) 421 7 456